

TİCARET POLİTİKASI BELİRSİZLİĞİ VE DIŞ TİCARET İLİŞKİSİ ÜZERİNE İNCELEMELER: TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Emrullah Bardakçı

Doktora Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret
Enstitüsü, Uluslararası Ticaret Bölümü, ekonometrist72@gmail.com
[İstanbul/](#) Türkiye,

ORCID:0000-0001-6163-7214

Makale Teslim Tarihi: 01 Haziran 2022

Makale Onay Tarihi: 26 Haziran 2022

Makale Künye Bilgisi: BARDAKÇI, Emrullah (2022), Ticaret Politikası
Belirsizliği ve Dış Ticaret İlişkisi Üzerine İncelemeler: Türkiye İçin Öneriler,
Avrasya Dosyası Dergisi, Cilt No:13 (Sayı-1): 86-106. İstanbul.

ÖZET

Ülkeler tarafından özellikle 2008 küresel finansal krizinden sonra korumacı politikalar kolayca toparlanabilmek için yaygın kullanılan birer araç haline gelmiştir. Ancak korumacı eğilim ABD başkanı Donald Trump'ın göreve gelmesinin ardından, Trans Pasifik Ortaklık (TPP) Anlaşması'ndan çekilmesi ve Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTIP) Anlaşması müzakerelerine ara vermesi ile çok başka bir boyuta taşınmaya başlanmıştır. Buna bağlı olarak tüm dünya'da korumacı politikalar ve söylemlerle beraber ticaret politikası belirsizliğinin de arttığı gözlemlenmeye başlamıştır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin piyasalarının bundan en çok etkilendiği gözlenmiştir. Ticaret politikası belirsizliği arttığında, fonlar gelişmekte olan ülkelere doğru hareket etmeye başlar. Güvenli bir cennet arayışıyla daha gelişmiş olan ülkelere yönelim başlar. Bu durum ülkelere kaçan finansal araçların ülkelerin borç yükü ve riskini ayrıca artırmasına sebep olmaktadır. Bu çalışmada özellikle uluslararası literatür incelenerek, Türkiye açısından benzer sorunlarla karşılaşmaması için görüş ve önerilerin sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Ticaret Politikası Belirsizliği, Dış Ticaret, TTIP, TPP, 2008 Küresel Finans Krizi

EXAMINATIONS ON TRADE POLICY UNCERTAINTY AND FOREIGN TRADE RELATIONS: RECOMMENDATIONS FOR TURKEY

Abstract

Especially after the 2008 Global Financial Crisis, protectionist policies have become a widely used tool for countries to recover quickly. However, the protectionist tendency began to move to another dimension after the US President Donald Trump took office, with the withdrawal from the Trans Pacific Partnership (TPP) Agreement and the interruption of the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) Agreement negotiations. Accordingly, it has been observed that trade policy uncertainty has increased along with protectionist policies and discourses all over the world. In particular, it has been observed that the markets of developing countries have been affected by this situation. When trade policy uncertainty increases, funds begin to move from developing countries to other countries. With the search for a safe haven, the orientation to the more advanced begins. This means that financial instruments escaping in countries also increase the debt burden and risk of countries. With this study, it is aimed to present opinions and suggestions in terms of not encountering similar problems in terms of Turkey, especially by examining the international literature.

Keywords: Trade Policy Uncertainty, Foreign Trade, TTIP, TPP, 2008 Global Financial Crisis.

GİRİŞ

Son zamanlarda özellikle Türkiye’de ticaret politikasındaki belirsizliklerin dış ticaret hacimleri üzerinde olumlu etkilerinin olmasına rağmen beraberinde getirdiği yüksek dövizin ve bu yükselen dövizle bağlı gelişen yüksek enflasyonun ekonomi politikasındaki belirsizliklerin olası etkilerinin neler olabileceği sorusunun daha ayrıntılı incelenmesi ihtiyacını ortaya koymuştur. Özellikle geçmiş literatür bu konuda ülkeler bazında farklılıkların olduğunu, olumlu ve olumsuz etkilerinin özellikle uluslararası ticaret boyutuyla etkilerinin olabileceğini göstermektedir. Bu çalışma ile geçmiş literatür incelenerek bu konuda önemli çıktı ve görüşlerin anlaşılmasına çalışılması öngörülmektedir. Konuya giriş yapmadan iyi bir Ticaret politikasının, aracılara geri dönüşü olmayan ve maliyetli yatırımlar yapmaya teşvik etmek için oldukça etkili bir yöntem olduğunu belirtmenin yanlış olmayacağını söylemek doğru olacaktır (Handley, 2014). Bunun tersi olarak ise Ticaret politikasındaki belirsizliklerin (TPB) ise, düzenlemelerin, dış ticaretin, maliye’nin ve para politikalarının gelecekteki seyri hakkında belli eksikliklere işaret ettiği bilinmektedir (Baker, Bloom ve Davis, 2016). Birkaç çalışma, TPB ekonomik faaliyetleri önemli ölçüde etkilediğini ve tüm ekonomik sistem bileşenleri üzerinde olumsuz veya olumlu bir etkiyle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmalar ağırlıklı olarak iç ve dış Ticaret politikası üzerindeki belirsizliklerin, mal, hizmet ve yatırım akışını önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır (Handley, 2014). TPB ve Dış ticaret arasındaki ilişki, 2008'deki mali krizden sonra yavaşlayan küresel ticaret büyümesinin ve ardından gelen büyük daralma özel bir önem kazanmış olsa da nispeten sınırlı şekilde ele alınmaktadır (Boz, Bussiere ve Marsilli, 2015). Bununla birlikte, TPB'nin ülkelerin ticareti üzerindeki etkileri hem ampirik hem de teorik çalışmalarda önemli konulardan biri olmaya devam etmektedir. Ayrıca, bazı çalışmalar TPB'nin ticaret üzerindeki etkilerini ele almıştır ve TPB'nin etkisinin ticaret hacimleriyle sınırlı kalmadığı görülmüştür. Ülkelerin ticaret yapma veya uluslararası ticarete girme olasılıklarını da etkilemiştir.

Özellikle firmaların ticaret kararları aldıkları zamanlarda politika belirsizlikleri, firmaların uluslararası ticarete girişini sınırlar (Handley ve Limão, 2015). Ayrıca TPB, firmaları gelecek beklentisi perspektifinden etkileyerek ticareti olumsuz etkileyebilir. Örneğin, yüksek TPB, firmalardan ticaret ortaklarının gelecekteki pazar talebi hakkında olumsuz beklentileri tetikleyebilir (Nguyen, 2012). Bu nedenle, ticaret planlarını ayarlamaya ve ticaret olasılığını etkileyen ticaretle ilgili yatırımları azaltmaya teşvik edebilir. Sonuç olarak, ticaret hacminin ve ticaret olasılığının ihracatçı ve ithalatçı ülkelerin TPB'lerinden önemli ölçüde etkilendiğini göstermektedir. Ancak, ihracatçıların TPB'sinin yoğun ve geniş marjlar üzerindeki olumsuz etkisi, ithalatçı ülkelerin TPB'lerinden daha belirgindir. Ayrıca yapılan bazı incelemeler, gelişmiş ülkeler için TPB'nin etkisinin gelişmekte olan ülkelere göre daha belirgin olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, herhangi bir politika eyleminin belirsizlik etkisini en aza indirecek şekilde iyi tasarlanması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Dahası bir ülkenin ticaret akışı yalnızca TPB'nin kendisinden etkilenmez, aynı zamanda ithalatçı ülkelerin TPB'lerinden de etkilenebilir çünkü bir ülkedeki belirsizlik şokları diğerlerine de yayılabilir ve küresel değer zinciri yoluyla ticaretini etkileyebilir (Tam, 2018).

LİTERATÜRÜN İNCELENMESİ

Ticaret Politikalarındaki belirsizliğin ekonomik faaliyetler üzerindeki etkileri, akademik literatürde ve ekonomi politikası düzleminde baskın bir konudur. TPB konusunda mevcut literatürde yer alan çalışmalar ülkelerin Dünya Ticaret Örgütü'ne girmesi veya bölgesel ticaret anlaşmaları imzalaması sonrasında TPB'lerinin azalmasının ihracat performansı üzerine etkisi üzerine yoğunlaşmıştır (Handley ve Limao, 2012; Mayda, Facchini, Liu ve Zhou, 2018; Osnago, Piermartini, ve Rocha, 2015). Yakın zamanda yapılan çalışmalarda ise tarife artışlarının, TPB'lerini arttırması ve bunların ekonomilere etkisi araştırılmıştır (Baker, Bloom ve Davis, 2016, Caldara, Iacoviello, Molligo, Prestipino ve Raffo, 2019, Cebreros, Chiquiar, Heffner ve Salcedo, 2019). Bu çalışmaların tamamından yola çıkarak, birçok çalışmanın belirsizliğin ekonomik aktivite üzerinde önemli olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu durum iktisat teorisinin içerisinde de kendine yer bulmuştur. (Arrow 1971; Laffont 1989). Belirsizlik göstergelerindeki gelişmeler nedeniyle son yıllarda ampirik araştırmalarda da büyük önem kazanmıştır. Bununla birlikte, TPB'nin ticaret üzerindeki etkileri konusunda sınırlı deneysel çalışmalar

yapılmıştır ve şimdiki kadar yapılan çalışmalar sınırlıdır ve TPB-ticaret bağlantısı hakkında karışık sonuçlar vermektedir.

Teorik literatür, TPB'nin uluslararası ticareti etkileyebileceği çeşitli mekanizmalar olduğundan bahseder. Reel opsiyon değer teorisine göre, TPB, geri dönüşü olmayan yatırımlarla ilişkili riski artırarak (Bernanke, 1983), bekleme ve ihtiyatlılık için gerçek bir opsiyon değeri yaratır. Bu, ihracatçı firmaları yeni pazarlara girmekten alıkoymak veya ertelerken mevcut pazarlardaki yatırımları azaltmaya teşvik eder (Wang, Chen ve Huang, 2014). Bu yatırım teorisi, yatırım harcamalarının belirleyicisi olarak ekonomi politikasının belirsizliğinde önemli bir rol oynar. Belirsizlik yüksek olduğunda, geleceğe yatırım yapma seçeneğinin değeri artar ve yatırım kararı gecikir. TPB, dış pazarlardan ithalatı da sınırlayabilir. Örneğin, Novy ve Taylor (2020), yüksek belirsizliğe yanıt olarak yabancı girdi alımlarında büyük bir düşüş gözlemlemiştir. Bu durum, nakit varlıklarını artırabilir, genel harcamaları azaltabilir ve ticareti engelleyebilir. Ayrıca, başta ihracat olmak üzere ekonomi politikalarındaki belirsizliğin ticaret performansı üzerindeki etkisinin teorik temeli, firmaların ihracata giriş kararları tarafından belirlenir. Firmaların yatırım yapma ve piyasaya girme kararları ekonomi politikasındaki belirsizlikten nasıl etkilendiğine dayanır (Novy ve Taylor, 2020). Handley (2014), Handley ve Limão'nun (2015) teorik çerçevesine göre belirsizliklerdeki artış, girişimcileri kötüleşen piyasa koşulları nedeniyle batık giriş maliyetlerini ödememek için piyasaya girişi ertelemeye teşvik etmektedir. Bu, piyasaya giriş maliyetlerinin battığı zamandır; belirsizlik, belirsizlik çözümlene kadar dış pazarlara girmeyi beklemek gibi durum yaratır.

Ek olarak, büyüme opsiyonu teorisine göre; politika belirsizliği yatırımla pozitif olarak ilişkilidir (Bar-Ilan ve Strange, 1996) ve ticaret akışlarını teşvik eder. Bu teori, riskten kaçınan firmaların artan belirsizliğe göre üretim çıktısını değiştirme esnekliğine sahip olduklarını (Abel, 1983) veya artan belirsizliğin neden olduğu kaybı telafi etmek için daha fazla risk alıp yatırımı artırma esnekliğine sahip olduğunu öne süren Qi-Hartman-Abel teorisi tarafından desteklenmektedir. (Gilchrist, Sim ve Zakrajsek, 2014). Bu da ticareti artırıcı bir etki yaratabilir.

Bu teorik temellere dayanarak, bazı ampirik çalışmalar, birkaç gelişmiş ülke ile sınırlı olsa da TPB ile ülkelerin ticaret performansı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Özellikle bu çalışmalarla en fazla katkı

sağlayan kişiler olan Handley ve Limao (2015), Portekiz için özellikle Avrupa Birliği'ne girmesinden sonra ihracatında oluşan hızlı artışı ve ülkedeki firmaların artan dış ticaretini tespit etmişlerdir. Handley (2014) çalışmasında ise Avustralya için ticaret politikası belirsizliği altında ihracatı tahmin etmiştir. Tahminleri, 1996 yılında DTÖ kurulduktan sonra uygulanan bağlayıcı taahhütlerin olmaması durumunda, ihracatçı ürün çeşitlerinin büyümesinin 1993 ve 2001 yılları arasında %7 daha düşük olacağını göstermiştir. Handley ve Limão (2015), ticaret politikası belirsizliğine odaklanmanın yanı sıra, belirsizliğin firmaların ihracat davranışlarını da ciddi şekilde etkilediğini belirtmiştir. Bulguları, piyasaya giriş maliyetleri düştüğünde, politika belirsizliğinin, koşullar düzelene veya belirsizlik çözülene kadar dış pazarlara girmeyi beklemek gibi gerçek bir seçenek değeri yaratabileceğini ortaya koymuştur. Yine Handley ve Liamo, Çin'le ilgili yaptıkları bir diğer çalışmalarında Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne girdikten sonraki Çin'in ve ABD ile kalıcı olarak normal ilişkiler (Permanently Normal Trade Relationship) statüsüne geçtikten sonra ticaret savaşı tehdidinin azaldığını ve bu azalmanın Çin'in ihracatındaki artışın yaklaşık %22'sini açıkladığını bulmuşlardır. Ayrıca, Greenland, Ion ve Lopresti (2019), politika belirsizliğinin ihracatı nasıl etkilediğini, toplam ikili ticaret akışlarını yoğun ve geniş marjlara ayırıştırarak ve bir ağırlık spesifikasyonu kullanarak sonuçlar ortaya koymuşlardır. Çalışma sonuçları, politika belirsizliğindeki artışların hem ticari değerleri hem de geniş marjı azalttığını, ancak eğer varsa, yoğun marjı artırdığını göstermektedir. Benzer şekilde, Crowley, Meng ve Song (2018), firmaların pazarlardan çıkma olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve ürünlerinin yüksek derecede politika belirsizliğine tabi olduğu yeni pazarlara girme olasılıklarının daha düşük olduğunu bulmuşlardır.

Bazı çalışmalar, Ticaret politika belirsizliklerinin son ekonomik yavaşlamayı açıklayabileceğini iddia ediyor. Örneğin, Jaaskela ve Mathews (2015) çalışması, belirsizliğin yatırım üzerindeki etkisinin küresel ticareti etkilediğini ima etmekte ve küresel ticaretteki son zamanlardaki yavaşlamayı geleneksel modellerin uymadığı şekillerde açıklamaktadır. Armelius, Belfrage ve Stenbacka (2014) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, 2008'deki mali krizden sonra küresel ticarete ani bir düşüş oldu ve ilk toparlanmanın ardından büyümesi alışılmadık derecede düşük oldu. Çalışmanın bulguları, yüksek

belirsizliğin zayıf ticaret büyümesinin temel nedeni olabileceği sonucuna varıyor.

Literatür Taraması Ticaret politikasında belirsizliğin etkilerini araştıran şu ana kadar ki çalışmalar TPB'lerinin azalması ve buna bağlı olarak ticarete meydana getirdiği değişimlere odaklanmıştır. Literatürdeki yakın dönem çalışmaların ise TPB'lerinde bir artışın olduğunu göstermektedir. 2018'de hızlanan, ABD ve Çin arasında süregelen ticari gerilimler ticaret politikası belirsizliğini arttırmakta ve çeşitli kanallardan ülkelere etki etmektedir. Son dönem çalışmalarda ticaret politikası belirsizliği için genel ekonomi politika belirsizliğinde olduğu gibi çeşitli göstergeler oluşturan araştırmacılar, bu göstergelerin diğer bazı değişkenlerle ilişkisini incelemişlerdir. Özellikle belirsizliğin döviz kuru kanalı yoluyla uluslararası ticareti etkileyebileceğini de göstermektedir. Ancak bu etkinin yönünün belirsiz olduğu vurgulanmaktadır. Baker, Bloom ve Davis, 2019 yılında yayınlanan çalışmalarında TPB'lerin hisse senedi volatilitesi üzerine etkisini araştırmışlardır. Yazarlar 1900 ile 2017 arasında hisse senedi volatilitesinin %2,5 arttığı dönemleri tespit etmişler ve bu dönemlerin %0,6'sında ticaret politikası belirsizliğinin arttığını eklemişlerdir. Ocak 2018 ve Ağustos 2019 arasında meydana gelen hisse senedi volatilitesi artışlarının ise %38,5'i ticaret politikası belirsizliğinden kaynaklanmıştır. Politika belirsizliği ayrıca, Bartsch'ta (2019) olduğu gibi döviz kuru oynaklığına katkıda bulunabilir ve firmaların genellikle tahmin hatalarıyla sonuçlanan uyarlanabilir beklentiler oluşturmalarına yol açabilir (Beckmann ve Czudaj, 2017). Dış piyasalardaki döviz kurları konusunda karamsar bir bakış açısına sahip riskten kaçınan bir firma, riske maruz kalmamak için önlemler alarak ticareti engelleyecektir. Belirsizlik, reel döviz kurlarının ihracata geçiş etkisini de sınırlayarak zayıf ihracat performansına neden olabilir (Hlatshwayo ve Saxegaard, 2016). Tersine, döviz kurunun belirsizliği, pozitif ticaret etkilerine neden olabilir. Goldstein ve Khan'da (1985) belirtildiği gibi, risklerin hem gelir hem de ikame etkileri olabilir. Bu durumda ticaretin yönünü belirler. Bir yandan, döviz kuru oynaklığı, beklenen faydayı veya riskli faaliyetlerin çekiciliğini azaltarak, riskten kaçınan firmaları daha önce belirtildiği gibi ihracatı düşürmeye sevk eder. Öte yandan, riskten çok kaçınan bir firma, potansiyel gelir kayıplarından korunmak için ihracatı artırmak için gelir etkileri tarafından motive edilebilir. İkame etkisi gelir etkisine hâkimse, yüksek döviz kuru riski daha düşük ihracata yol açar. Ampirik olarak, Tunç ve diğerleri, (2018) çalışmalarında dış döviz

risklerinin ikili ticaret etkilerini incelemekte ve döviz kuru riskinin, etkilerinin gelişmiş ülkelerde daha belirgin olmak üzere, hedef ülkelere ihracatı motive ettiğini bulmuşlardır. Ekonomi politikası belirsizliğinin ticari sonuçları üzerine yapılan çalışmaların çoğu teorik iddialara odaklanmıştır. Mevcut birkaç ampirik çalışma, ortak ülkelerden kaynaklanan potansiyel politika yayılma etkileri dikkate alınmadan tek ülke analiziyle sınırlıdır. Bu çalışma hem ithalat hem de ihracat üzerindeki ekonomik politika belirsizliğinin etkisini analiz etmek için bir çekim modeli kullanmaktadır. Bu çalışma sadece yerel TPB'nin etkisini değil, aynı zamanda ortak ülkelerden gelen TPB'ni de dikkate almaktadır.

Son zamanlarda, literatürde Ticaret Politikası Belirsizliği (TPB) ve Jeopolitik riskin ekonomik büyüme ve diğer mikroekonomik ve makroekonomik değişkenler üzerindeki olumsuz etkilerinin araştırılmasına yönelik artan bir sapma vardır. TPB ve Jeopolitik Risk'in ekonomik faaliyetleri bozabileceği çeşitli yollar hakkında güncel literatürde yürütülen çalışmaların hacmi literatürde TPB ve Jeopolitik Risk'in ekonomik büyümeyi etkileyebilecek politika riskini ölçmek için aktörler olduğu kanaatine varılmıştır (Bloom, 2009). Bununla birlikte TPB ve Jeopolitik Risk'in çeşitli ekonomik faaliyetler üzerindeki etkilerini ölçmek için çeşitli çalışmalar gündeme gelmiştir. Örneğin, Kannadhasan ve Das (2019), Quantile regresyon analizini kullanarak Asya ekonomisinde yükselen hisse senetleri üzerinde TPB ve Jeopolitik Risk'in etkisine dair ampirik kanıtlar sağlamıştır. Çalışmada bazı bulgular sunmuşlardır; birincisi, TPB hisse senedi fiyatları üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. İkincisi, TPB'nin Jeopolitik Riskten daha olumsuz bir etkisi vardır. Son olarak; üç değişken arasında bulunan bağlantı bozuktur ve farklı koşullu niceliklere göre değişir. Turizm talebi üzerine Tiwari ve diğerleri (2019), ekonomik politika belirsizliklerinin ve jeopolitik risklerin Hindistan'daki turizm talebi üzerindeki etkilerini de araştırmıştır. Dalgacık analizleri, jeopolitik risklerin ekonomide ekonomik politika belirsizliklerinden daha fazla etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Dahası, çalışmada jeopolitik risklerin uzun vadede turizm talebi üzerinde etkili olduğu, TPB'nin ise kısa vadeli bir etkisi olduğunu keşfetmişlerdir. Ayrıca Mansour-Ichraikie ve Zeaiter (2019), Ocak 2006'dan Kasım 2018'e kadar aylık bir veri kullanarak jeopolitik risklerin Türkiye ekonomisinin finansal istikrarı üzerindeki etkisini incelemiştir. Eşik Vektör Oto Regresyon yöntemini (Threshold VAR) uygulayarak jeopolitik risklerin etkisini değerlendirmişlerdir. Ayrıca

Chen ve ark. (2020), Aralık 2001'den Kasım 2018'e kadar olan aylık verileri kullanarak Çin'de TPB'nin döviz kuru istikrarsızlığı üzerindeki etkisini de araştırmıştır. Başka bir açıdan bakıldığında TPB, jeopolitik risk ve uluslararası ticaret arasındaki ilişkiyi tartışan araştırmalar nispeten sınırlıdır. Bu konuyla ilgili çok az çalışma vardır; buna bir örnek, Japonya ve Asya Kaplanları için belirsizliklerin ithalat ve ihracata dayalı büyüme üzerindeki etkisinin dinamik bir analizini yapmaya çalışan Mahadevan ve Suardi'nin (2008) çalışmasıdır. Japonya'nın GSYİH büyümesinin esnekliğinin yalnızca ithalat tarafından artırıldığını, Hong Kong'un GSYİH büyüme oranının ise hem ihracata hem de ithalata dayalı olduğunu keşfetmişlerdir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Büyük finansal krizler sonrasında ülkelerin korumacı ticaret politikası uygulamalarına daha çok başvurdukları sık sık görülmektedir. Özellikle 2018 yılından itibaren ticaret gerilimlerinin daha da arttığı ve bu gerilimin ABD ve Çin arasında bir ticaret savaşına doğru evrildiği görülmektedir. ABD ve Çin arasında süregelen karşılıklı tarife artışları sadece bu ülkeleri etkilemekle kalmamış TPB'leri yaratarak bütün ülkeleri etkilemiştir (Eryılmaz, Hekim Yılmaz, 2020) bu durum ABD ve Çin dışındaki gelişmekte olan ülkelerin de ticaret politikası belirsizliğinden etkilenmesine sebep olmuştur. Böylelikle ticaret politikaları tüm ülkeler için önemli bir hal almaya başlamıştır. Bu çalışmada genel literatürden elde edilen bilgiler ışığında, politika belirsizlikleri ve dış ticaret ilişkisi ekseninde Türkiye açısından çıkarımlarda bulunulması ön görülmüştür.

Buna göre Türkiye'nin finansal sağlamlığının, ihracatta artan büyüme için Türkiye ekonomisi açısından önemli bir görev üstlendiğini; ihracatın ülkenin toplam ekonomik kalkınmasındaki etkisini iyileştirmek için Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın gelişimini artırmaya yardımcı olan yaklaşımların izlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Yapılan literatür çalışmalarında büyüme ile dış ticaret arasındaki bir ilişki'nin varlığına işaret etmektedir (Handley, 2014). Dışa açılma ya da küresel ticarete katılma düzeyi arttıkça Türkiye'de dış ticaretin daha da önemli hale gelmeye başlayacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle her ne sebeple olursa olsun ya da hangi baskı grubundan gelirse gelsin ülkenin dış ticaretini etkileyecek politika önlemlerine başvurulurken dikkatli davranılmalı, geçmiş deneyimlerden ve ampirik ve teorik bilimsel çalışmalardan yararlanılmalıdır.

Öte yandan, ekonomik politika belirsizliklerinin varlığında ihracatı teşvik eden politikalar, örneğin bölgesel bir ticaret sisteminin kullanılması oldukça önemlidir. Bunun nedeni, ihracata dayalı endüstrilerin desteklenmesi, TPB'lerinin ülkenin ekonomik modeline dâhil edilene kadar ülkelerin parasal gelişimine doğrudan katkıda bulunmayabileceğidir. Dahası, yapılan bazı analizler, uygulanacak politika önlemlerinin bazı ülkelerin dış ticaretleri üzerinde anlamlı bir etki yaratmayabileceğini söylemektedir. Özellikle reel kur düşürüldüğünde yalnızca ihracat artmamakta, ithalat da buna paralel olarak yükselebilmektedir. Çünkü, Türkiye gibi ihracatı ithalata bağımlı ülkelerde ihracatın artabilmesi için ara ve sermaye malı ithalatına gereksinim duyulmaktadır. Bu doğrultuda, mevcut ülke yönetimlerinin, istikrarlı bir mali çerçeveye yol açan hızlı ve makul para ve makroekonomik politika gelişmelerini sürdüren düzenlemelere ihtiyaç duymalıdır. Benzer çalışmalar etrafında gelecek açısından, Ekonomik politika belirsizliği açısından Türkiye gibi ihracata dayalı büyüme düşünen ülkeler üzerindeki ilişkiyi benzer ülkeler üzerinden incelemek daha doğru olacaktır.

KAYNAKÇA

Abel, A. B. 1983. Optimal investment under uncertainty. *American Economic Review* 73 (1):228–33. <https://www.jstor.org/stable/1803942>.

Armeliuș, H., C. Belfrage, and H. Stenbacka. 2014. The mystery of the missing world trade growth after the global financial crisis. *Sveriges Riksbank Economic Review* 2014 (3):7–22.

Arrow, K. J. (1971). *Essays in the theory of risk-bearing*. Amsterdam: North Holland.

Baker, S. R., Bloom, N., Davis, S. J. (2016). Measuring Economic Policy Uncertainty. *Quarterly Journal of Economics*, 131(4), 1593–1636, <https://doi.org/10.1093/qje/qjw024>

Bartsch, Z. (2019). Economic policy uncertainty and dollar-pound exchange rate return volatility. *Journal of International Money and Finance*, 98, 102067.

Bar–İlan, A., and W. C. Strange. 1996. Investment lags. *American Economic Review* 86 (3):610–22. <https://www.jstor.org/stable/2118214>.

Beckmann, J., & Czudaj, R. (2017). Exchange rate expectations and economic policy uncertainty. *European Journal of Political Economy*, 47, 148-162.

Bernanke, B. S. (1983). Irreversibility, uncertainty, and cyclical investment. *The quarterly Journal of economics*, 98(1), 85-106.

Boz, E., M. Bussiere, and C. Marsilli. 2015. Recent slowdown in global trade: Cyclical or structural. In *Global trade slowdown: A new normal*, ed. B. Hoekman, 55–70. London: CEPR.

Bloom, N. (2009). The impact of uncertainty shocks. *Econometrica*, 77(3), 623–685.

Caldara, D., & Iacoviello, M. (2018). Measuring Geopolitical Risk. International Finance Discussion Paper.

Caldara, D., Iacoviello, M., Molligo, P., Prestipino, A. ve Raffo, A. (2019). The economic effects of trade policy uncertainty. Federal Reserve System, International / Finance Discussion Papers, No.1256, 1-22.

Cebreros, A., Chiquiar, D., Heffner, A. ve Salcedo, A. (2019). Trade policy uncertainty an its effect on foreign direct investment and export participation: Evidence from Mexico. Tenth BIS CCA Research Conference "Macro Models and Micro Data", Central Bank of Argentina, 23-24 May 2019, 1-43.

Chen, L., Du, Z., & Hu, Z. (2020). Impact of economic policy uncertainty on exchange rate volatility of China. Finance Research Letters, 32, 101266. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2019.08.014>

Crowley, M., Meng, N., & Song, H. (2018). Tariff scares: Trade policy uncertainty and foreign market entry by Chinese firms. Journal of International Economics, 114, 96-115.

Eryilmaz, F. ve Hekim Yılmaz, D. (2020). Ticaret Politikası Belirsizliğinin Gelişmekte Olan Ülkelerin Riskine Etkisi: Amprik Bir İnceleme. Tesam Akademi Dergisi, 7(1), 91-112. <http://dx.doi.org/10.30626/tesamakademi.696190>.

Gilchrist, S., Sim, J. W., & Zakrajšek, E. (2014). Uncertainty, financial frictions, and investment dynamics (No. w20038). National Bureau of Economic Research.

Goldstein, M., & Khan, M. S. (1985). Income and price effects in foreign trade. Handbook of international economics, 2, 1041-1105.

Greenland, A., Ion, M., & Lopresti, J. (2019). Exports, investment and policy uncertainty Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économique, 52(3), 1248-1288.

Hlatshwayo, S., & Saxegaard, M. M. (2016). The consequences of policy uncertainty: Disconnects and dilutions in the South African real effective exchange rate-export relationship. International Monetary Fund.

Handley, K. (2014). Exporting under trade policy uncertainty: Theory and evidence. *Journal of International Economics* 94 (1):50–66. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2014.05.005>.

Handley, K. & Limao H. (2012). Trade and investment under policy uncertainty: Theory and firm evidence. National Bureau of Economic Research Working Paper, 17790, 1-70

Handley, K., & Limao, N. (2015). Trade and investment under policy uncertainty: theory and firm evidence. *American Economic Journal: Economic Policy*, 7(4), 189-222.

Jaaskela, J., and N. Mathews. 2015. Explaining the slowdown in global trade. Reserve Bank of Australia (RBA) Bulletin:39–46.

Laffont, J. J. (1989). *The economics of uncertainty and information*. London: MIT Press.

Kannadhasan, M., & Das, D. (2019). Do Asian emerging stock markets react to international economic policy uncertainty and geopolitical risk alike? A quantile regression approach. *Finance Research Letters*, 34, 1–7. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2019.08.024>

Mahadevan, R., & Suardi, S. (2008). A dynamic analysis of the impact of uncertainty on import- and/or export-led growth: The experience of Japan and the Asian tigers. *Japan and the World Economy*, 20(2), 155–174. <https://doi.org/10.1016/j.japwor.2006.10.001>

Mansour-Ichrakieh, L., & Zeaiter, H. (2019). The role of geopolitical risks on the Turkish economy opportunity or threat. *North American Journal of Economics and Finance*, 50(March), 101000. <https://doi.org/10.1016/j.najef.2019.101000>

Mayda, A. M., Facchini, G., Liu, M. Y. ve Zhou, M. (2018). China's "Great Migration": The impact of the reduction in trade policy uncertainty. Working Papers gueconwpa~18-18-06, Georgetown University, Department of Economics.

Nguyen, D. (2012). Demand uncertainty: Exporting delays and exporting failures. *Journal of International Economics* 86 (2):336–44. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2011.10.007>.

Novy, D., and A. M. Taylor. (2020). Trade and uncertainty. *The Review of Economics and Statistics* 102 (4):749–65. doi:https://doi.org/10.1162/rest_a_00885.

Osnago, A., Piermartini, R. ve Rocha, N. (2015). Trade policy uncertainty as barrier to trade. WTO Staff Working Papers ERSD-2015-05, World Trade Organization (WTO), Economic Research and Statistics Division

Tam, P. S. (2018). Global trade flows and economic policy uncertainty. *Applied Economics* 50 (34–35):3718–34. doi:<https://doi.org/10.1080/00036846.2018.1436151>.

Tiwari, A. K., Das, D., & Dutta, A. (2019). Geopolitical risk, economic policy uncertainty and tourist arrivals: Evidence from a developing country. *Tourism Management*, 75(June), 323–327. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2019.06.002>

Tunç, C., Solakoğlu, M. N., Babuşçu, S., & Hazar, A. (2018). Exchange rate risk and international trade: The role of third country effect. *Economics Letters*, 167, 152-155.

Wang, Y., Chen, C. R., & Huang, Y. S. (2014). Economic policy uncertainty and corporate investment: Evidence from China. *Pacific-Basin Finance Journal*, 26, 227-243.

Extend Summary

Although it is known that the uncertainties in the trade policy in Turkey have positive effects on foreign trade volumes, the need to examine the subject in more detail has arisen due to the possibility that the high foreign exchange it brought along and the high inflation that developed due to this rising foreign currency may have resulted from the uncertainties in the economic policy. In particular, the previous literature shows that there are differences on the basis of countries in this regard, and that its positive and negative effects can be related to international trade. With this study, it is foreseen to try to understand the important outputs and opinions on this subject by examining the previous literature. Without introducing the subject, it would be correct to say that a good trade policy is a very effective method to encourage intermediaries to make irreversible and costly investments (Handley, 2014). Conversely, it is known that uncertainties in trade policy (TPU) point to certain deficiencies about the future course of regulations, foreign trade, finance and monetary policies (Baker, Bloom, & Davis, 2016). Several studies have revealed that trade policy uncertainties (TPU) significantly affect economic activities and are associated with a negative or positive impact on all economic system components. Studies reveal that uncertainties over domestic and foreign trade policy significantly affect the flow of goods, services and investments (Handley, 2014). In addition, some studies show that the effect of trade policy uncertainty is more pronounced for developed countries than for developing countries. Therefore, any policy action needs to be well designed and evaluated in a way that minimizes the effect of uncertainty. Literature Review The studies that have investigated the effects of uncertainty in trade policy so far have focused on the decrease in trade policy uncertainties and the resulting changes in trade. Recent studies in the literature show that there is an increase in trade policy uncertainties. In this study, in the light of the information obtained from the general literature, it is foreseen to

make inferences for Turkey on the axis of policy uncertainties and foreign trade relations.

Accordingly, Turkey's financial soundness assumes an important role for the Turkish economy for the increasing growth in exports; It reveals that approaches that help to increase the development of Gross Domestic Product should be followed in order to improve the effect of exports on the total economic development of the country. Literature studies indicate the existence of a relationship between growth and foreign trade (Handley, 2014). It is understood that foreign trade in Turkey will become more important as the level of opening up or participating in global trade increases. For this reason, no matter what the reason or from which pressure group, policy measures that will affect the foreign trade of the country should be applied carefully, past experiences and empirical and theoretical scientific studies should be used.

On the other hand, in the presence of economic policy uncertainties, it is very important to use policies that encourage exports, such as a regional trade system. This is because supporting export-based industries may not directly contribute to countries' monetary development until trade policy uncertainties are incorporated into the country's economic model. Moreover, some analyzes suggest that policy measures to be implemented may not have a significant impact on the foreign trade of some countries. Especially when the real exchange rate decreases, not only exports increase, but also imports can increase in parallel. Because, imports of intermediate and capital goods are needed in order to increase exports in countries whose exports are dependent on imports, such as Turkey. Accordingly, existing country governments should need regulations that lead to a stable fiscal framework and sustain rapid and reasonable monetary and macroeconomic policy developments. In terms of the future around similar studies, it would be more accurate to examine the relationship between countries that think export-based growth, such as Turkey, through similar countries in terms of economic policy uncertainty.